

ERDEK VE ÇEVRESİNİN EKOTURİZM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

'Yrd.Doç.Dr. Yunus ARSLAN

ÖZET

Dünya Turizm Örgütünün 2002 yılını, Ekoturizm yılı olarak ilan etmesiyle birlikte, bu kavram turizm literatüründe çok sık kullanılan ve irdelenen bir kavram haline gelmiştir. Ekoturizm doğal ve kültürel kaynakları tahrip etmeden, turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesini ve sürekliliğini amaçlamaktadır. Erdek ve çevresi de gerek doğal güzellikleri, gerekse kültürel değerleri ile Türk turizmi için önemli bir destinasyon merkezidir. Doğal olarak bu merkezin turizm amaçlı daha etkin kullanımı ve geliştirilebilmesi için ekoturizmin ilkeleri ışığında plan ve programların yapılması gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışmada ekoturizm tanımlanarak Erdek'te ekoturizm imkanları incelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler; Turizm, Ekoturizm, Ekoturizm türleri, çevre, çevre ve turizm, Erdek turizmi

A STUDY OF ECOTOURISM IN ERDEK REGION

ABSTRACT

Ecotourism has been a widely used and examined concept in the literature of tourism together with Organisation of World Tourism declaring 2002 as the year of ecotourism. Ecotourism intends the continuity and realization of tourism activities without devastating natural and cultural sources. As it is known, Erdek is an important touristic place for Turkish tourism in terms of both natural beauties and cultural values. For this reason,

* Balıkesir Üniversitesi Erdek Meslek Yüksekokulu'nda öğretim Üyesi.

ali plans and programs must be arranged according to the principles of ecotourism in order to use this place more effectively and develop it accordingly. In this study; Ecological volues of Erdek will be described and the policies to develop tourism without harming ecology will be outlayed

Key \Vords: Tourism, Ecotourism, kinds of ecotourism, environment, environment and tourism, Erdek Tourism

GİRİŞ

Dünyadaki hızlı ekonomik, siyasal, teknolojik gelişmeler ve değişimlere paralel olarak, turizm tüketim kalıplarında da son yıllarda önemli değişimler gözlenmektedir. Giderek lüks turizm hareketlerine katılım azalmakta, bir tür doyum sınırına gelen alışılmış turizm merkezlerinden az da olsa uzaklaşma yönünde bir eğilim yaşanmaktadır. Dolayısıyla hem turist profilindeki hem de tüketim kalıplarındaki değişiklikler doğal, kültürel çevrenin koruma, kullanma dengesi içinde kullanımını öngören 'Eko-Turizm', 'Sürdürülebilir Turizm' gibi yeni kavramların oluşmasına neden olmaktadır.

Kitle turizmine bir tepki ve alternatif olarak 1990'lı yıllarda gelişme gösteren ekoturizm kavramı, kırsal ve kültürel turizmin unsurlarını içermekte ve hassas doğal ve kültürel alanlarda geliştirilebilecek en uygun turizm türü olarak ifade edilmektedir. Kontrolsüz gelişen kitlesel turizm hareketinin çevre ve toplum üzerindeki tahribatları karşısında Ekoturizm, sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasında önemli bir araç olarak görülmektedir. Ekoturizm, sürdürülebilir turizmin bir alt bölümünü oluşturmaktadır. Bazen sürdürülebilir turizmle eş anlamlı olarak kullanılmakla birlikte, ekoturizm sürdürülebilir turizm şekillerinden biridir.¹

¹ Cevdet Avcıkurt, **Turizm Sosyolojisi**, (2003), Balıkesir: Detay Yayıncılık s.74

Sürdürülebilir turizm ise; mevcut ve ev sahibi yörelerin ihtiyaçlarını gelecekteki fırsatları da koruyarak karşılama anlayışı² olup, çevre kalitesini devam ettirmek, yüksek düzeyde ziyaretçi deneyimini gerçekleştirmek, kalkınmada eşitliği teşvik, turistik bölgelerin yaşam kalitelerini yükseltmek, turizmin ekonomiye ve çevreye katkılarını anlamak ve geliştirmek gibi amaçlar taşımaktadır.³ Yani, sürdürülebilir turizm politikaları sayesinde eko turizmin var olma ve geliştirilebilme şansı vardır.

1. EKOTURİZME GENEL YAKLAŞIM

Ekoturizm; eğlenmeyi, doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyaret şeklidir. Diğer bir deyişle, doğal çevre ile turizm faaliyetini bağdaştıran, çevrenin olumsuz etkilenmesi konusunda sorumluluk güdüsü ile hareket etme esasına dayalı turizm faaliyetidir.⁴

Ekoturizm kavramı güçlü bir doğa bağlantısını ve sosyal sorumluluk sağduyusunu birlikte ele almaktadır. Ekoturizm, doğal ve kültürel çevreyi koruyarak ve halkın refahını gözeterek sorumluluk yoğun bir turizm faaliyeti olarak gerçekleştirilmelidir. Ekonomik ve ekolojik verimliliği bir arada taşıması gerekmektedir. Bu tür faaliyetler, gelişen küresel rekabet de göz önüne alındığında ulusal ve uluslar arası düzenlemeler ile desteklenmektedir. Artık ekoloji ve ekonomi birlikteliği bir bütün olarak ele alınmaktadır. (Rio, Mavi Bayrak vb.)

² Cevdet Avcıkurt, **Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türk Turizmi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)**, (1997), Yayınlanmamış Doktora Tezi, BAÜ, sos. Bil. Ens., Balıkesir, s. 136

³ Edward Inskeep, (1991) **Tourism Planning;an Integrated and sustainable Development Approach**, New York: van Nostrand Reinhold, s.461

⁴ Turizm Bakanlığı, (1999), **Turizm Terimler Sözlüğü**, Ankara, s .66

Üst gelir grupları ve çok geniş bir kitle olarak orta sınıftüketicilerin talep ettiği ekoturizm; bir yeri ziyaret eden turistlere, ilk deneyim yolu ile o yeri tanıma olanağı dağlayan; turistin anlayışını ve beğenisini geliştiren; uygun davranışlarını, koruma etiğini zenginleştiren; bir eğitim deneyimi içeren, çevreye karşı sorumlu, olumsuz etkileri azaltmak için çeşitli çalışmalar ortaya koyan, yerel ekonominin girdilerini en fazla ortaya çıkaran bir turizm çeşididir⁵.

Diğer turizm çeşitlerinde olduğu gibi ekoturizm faaliyetlerinde olumlu ve olumsuz yönleri bulunmaktadır. Ekoturizmin; görülecek doğası olan yerlerde ekonomik katkılarının yanında, doğanın korunmasına yönelik bilinçlenmenin oluşmasında da katkıları olmaktadır. Fakat bu sağladığı yararların yanı sıra zamanla kitle turizmine yönelme olması durumunda o bölgelerin taşıma kapasitesinin aşılması durumu söz konusu olabilmektedir. Bu durum çevre kirliliğinden, gürültü kirliliğine, trafik sıkışıklığından, fiyatların artması ve güvenlik problemlerinin ortaya çıkmasına kadar turizmin bildik olumsuzluklarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak amacı ile Bhutan ve Cook adasında uygulandığı şekilde yılda sınırlı sayıda ziyaretçi kabul edilmesi gibi politikalara yönelinebilir⁶.

Görüldüğü gibi, turizmin doğal çevre üzerine çok çeşitli etkilerinin olduğu bilinen bir gerçektir. Doğal güzellikler plansız yapılaşmalar nedeniyle yok olabilmektedir. Turizm ekolojik çevre üzerinde bitki ve canlıların yaşamını tehdit edebilmektedir. Planlı ve bilinçli yapılacak eko turizm faaliyetleri ile bu olumsuz etkiler ortadan kaldırılabilir veya en aza indirgenebilmektedir.

⁵ Nüzhet Kahraman, Oğuz Türkay (2004), **Turizm ve Çevre**, Ankara: Detay Yayıncılık, s.33

⁶ Yüksel Öztürk, İrfan Yazıcıoğlu, (2002), **"Gelişmekte olan ülkeler için Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma"**, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara:Gazi Üni. Tic.ve Tur. Eğitim Fak. Yayını. S. 190.

2. EKOTURİZMİN AMACI VE İLKELERİ

Bir ülkenin sahip olduğu doğal varlıklar, bu varlıkların sayısı ve çeşitliliği, turistlerin o ülkeye gelmesinde en büyük çekim gücünü oluşturmaktadır. Bu nedenle doğa ve doğal çevre, sürekli olarak insanların seyahatlerini yönlendiren çekici bir güç, aynı zamanda turizm endüstrisinde vazgeçilmez hammadde durumunda bulunmaktadır. Doğal varlıklar insanların herhangi bir katkısı olmadan doğal olarak oluşan zenginliklerdir. Dağlar, ovalar, vadiler, ormanlar, göller, nehirler, denizler, doğal anıtlar, iklim ve jeolojik koşullara göre farklılaşan manzaralar doğal varlıklar kapsamındadır⁷. Ekoturizm sayesinde bu tür doğal kaynaklar turizm amaçlı kullanılarak değerlendirilmektedir. Unutulmamalıdır ki; doğal varlıklar herhangi bir şekilde değerlendirilmediği sürece hiçbir ekonomik yarar sağlamaz. Bu varlıklar turizmin hizmetine sokularak değerlendirildiğinde yararlı ve ekonomik anlam taşıyan varlıklar haline dönüşürler.

2.1 EKOTURİZMİN AMACI

Ekoturizm geniş alanlardaki ekolojik yapıyla birlikte düşünülmesi gereken bir turizm türü olduğundan, bütün turizm çeşitlerinde bunların dengesini bozacak müdahalelerden kaçınılması ana amaçtır. Ekoturizm de, kitle turizminin aksine turist sayısını aza indirmek ve turizmi yıl içinde yaymak, doğal çevreye yapılan baskıyı azaltmak, tahribatı düzeltmeye değil, önlemeye yönelik planlar yapmak ve uzun vadeli ekonomik çıkarları gözetmek daha ön plandadır⁸. Bireyler veya küçük gruplar halinde insanların doğal çevreyi ve yerel halkın yaşantısını yerinde yaşayarak öğrenmesi amacıyla el değmemiş doğal alanlara seyahat etmelerinin sağlanması eko turizm turlarıyla gerçekleştirilebilir. Böylece kontrollü turlar sayesinde hem

⁷ Öcal USTA, (2001), Genel Turizm, İzmir, s. 151

Ayhan ÇAĞATAY ve Diğerleri, "Eko-Turizm için Mekan ve yerel Toplulukların Katılımının Planlanması (Akseki-İbradı Havzası Örneği), **II. Turizm Şurası Bildirileri** Cilt II. 12-14 Nisan 2002, Turizm Bakanlığı, s. 205

çevresel bozulmayı önlerken, hem de yerel halkın ekonomik kazancının sağlanması amacı da gerçekleştirilebilmektedir.

2.2 EKOTURİZM İLKELERİ

Ekoturizm, her şeyden önce "çevre ve kültür değerlerinin sürdürülebilirliğini garanti altına alan, yerel halklara maddi yarar sağlayan turizm" olarak kavranırsa da, ağırlıklı faaliyet alanı olarak doğada yapılan turizm türlerini kapsamaktadır. Buna göre, el değmemiş doğada yapılan tüm turizm çeşitleri, ekoturizmin kapsamına girmektedir. Bu ilkeler şu şekilde sıralanabilir;

a. Doğal Çevrenin Sürdürülebilirliği:

Ekoturizmin birinci ilkesi, "Doğal çevrenin sürdürülebilirliği"dir. Bu ilkeye göre, doğa turlarında doğal çevrenin bozulmamasına ve korunmasına büyük önem verilmelidir. Bu tür turların belli bir plan ve program içerisinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle doğa turlarında seçilen rotanın önceden belirlenmesi, bu turlar için eğitilmiş uzman rehber kullanılması ve turlarda mutlaka uyulması gereken kuralların önceden belirlenmesi çok önemlidir⁹. Bu bölgelerde milli yada bölgesel ekoturizm bilincinin yerleşmemiş olması nedeniyle, bu bölgelerde çirkin yapılaşmaların olmaması ve yaban hayatının gelişigüzel kullanılmasının önüne geçilmesi gerekir. Bitki ve hayvan türlerinin envanteri çıkarılmadan ve bölgenin taşıma kapasitesi bilinmeden turların düzenlenmesi ancak bu kuralların konulup, sıkı bir şekilde uygulanması ile mümkün olacaktır.

⁹ Ian Barnes.Pamela Barnes (1993)," Tourism Policy in the European Community", Tourism in Europa: Structures and Developments. C.A.B. International, Wallingford. s 47

Eko turizm faaliyetlerinin başarısı ve sürdürülebilmesi için aşağıdaki hususlarında yapılan turizm planlamaların da dikkate alınması gerekir. Bunlar¹⁰:

1. Halkın değerlerini ve sosyal çevreyi daha iyi anlamak gerekir.
- 2- Turistik yörelerin ve turistik değerlerin dışardan gelebilecek etkilere karşı hassasiyetlerinin belirlenmesi gerekir.
- 3- Herhangi bir gelişmenin yaratacağı sonuçlar ve çevresel profiller ile ilgili araştırmalar için; planlayıcı, politikacı ve kuruluşlara yararlı veri ve göstergelerin oluşturulması gerekir
- 4- Çevresel ekonomilerin büyümesi; turizmde gelişmelerin değerlendirilmesi ve izlenmesi ile birlikte ele alınarak sağlanmalıdır.
- 5- Basit fakat katı kurullarla çevreyi koruma ölçütlerinin geliştirilmesi gerekir
- 6- Turizm planlayıcılarının; projelerin uzun dönemli çevresel kaliteyi sağlayıcı özellikte olmasını kabul etmeleri gerekir ve bu yönde projeler geliştirmek durumundadırlar.
- 7- Planlayıcılar ekonomik bir sektör olarak sadece turizmi değil, dengeli bir ekonomiyi hedeflemelidirler.

b.Yerel Kültürlerin Sürdürülebilirliği:

Yerel kültürlerin sürdürülebilirliği ilkesi sağlandığında yerel halkların bu turizm faaliyetinden yarar sağlaması öncelikle, ekoturizm faaliyetinin yapıldığı bölgenin yerel halkının, bu faaliyetten maddi bir pay almasını kolaylaştırıcaktır. Bunu sağlamak için ise; uluslararası büyük tur operatörlerinden ziyade, ülke hatta bölge çapındaki daha küçük acentelerin ekoturizm faaliyetinde yer alması gerekmektedir. Burada ihtisas acenteciliği

Vincent May, (1991) "Tourism, Environment and Development", **Tourism Management**, 12 (2), ss.112-118

ön plana çıkmaktadır". Ekoturizm, av turizmi gibi belli alan ve konularda uzmanlaşmış bu tür acentelerin, tur programlarını yaparken, olabildiğince tur ihtiyaçlarını bölgeden sağlamaları, bölgeye maddi yarar sağlanmasının önemli bir önkoşul olmalıdır. Ayrıca, bir bölgeye turizm aracılığıyla katkı sağlamak isteniyorsa, maddi ve manevi kültür unsurlarının bozulmamasına önem verilmelidir.

Bu ilkeleri gözeterek turların düzenlenebilmesi için hem acentelerin, hem de tur katılımcılarının uyması gereken diğer kurallar ise şöyle özetlenebilir¹²:

- Ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde ekoturizm politikaları ve geliştirme stratejileri oluşturmak ve bunu yaparken de ekoturizm aktivitelerinden etkilenen ya da etkilenmesi beklenen tüm tarafları kapsayan geniş çaplı bir danışma süreci belirlemek
- Doğanın , yerel ve bölgesel halklara ait kültürlerin ve geleneklerin , genetik kaynakların, toprak ve mülkiyet haklarının, temiz kullanma ve içme suyu hakkını korunmasının bölgesel ve yerel haklar, özel sektör, sivil toplum örgütleri ve ekoturizmin tüm taraflarının katılımları ile garantilemek
- Ekoturizm ilgili kamu kuruluşları arasında gerekli koordinasyonu sağlamak, tüm denetleme ve takip sonuçlarını halka açıklamak
- Sürdürülebilir ulaştırma prensiplerini, destinasyona erişim ve ulaşım sistemlerinde uygulayarak tur operatörlerini ve seyahatçileri, çevreye karşı duyarlı seçenekleri tercih etmek konusunda teşvik etmek.

Otantik kültürlerin, ahlaki değerlerin bozulmadan yaşadığı bölgelerde, turistlerin bu değerlere saygılı davranması gerekmektedir. (Dini

¹² Yunus ARSLAN, (2000), **Tur Operatörlerinde Tekelleşme Eğilimleri Karşısında Türk Seyahat Acentaları İçin Alternatif Politikalar**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ss. 208-210

¹² TÜRSAB Dergisi, Sayı 223, Eylül 2002, İstanbul, s.22

ve ananevi değerlere saygılı davranmak, yerel yeme-içme-eğlenme, vd. geleneklere uyumlu davranmak ve mümkün olduğunca katılmak, vs. gibi) Ayrıca kültürel eserlere de saygılı davranmak, korumacılığı desteklemek, gerek turizm profesyoneli, gerekse tüketici olarak, yerel dokuyla uyuşmayan modern mimari ürünleri yerine, koruma altına alınmış otantik yapılarda hizmet veren konaklama tesislerini tercih etmek ve desteklemek gerekmektedir. Artık tüm dünyada bu çevreci tutumu benimseyen acentalar ve onların turları destek görmekte ve tercih edilmektedir. Hatta bu anlayışla faaliyet gösteren acentalara, özel ödüller, belgeler verilmektedir. Gerçekten de, insanların yeryüzünde birbiriyle buluşup kaynaşması ve barış içinde bir arada bulunmasını sağlayan turizm hareketleri, ancak böylesi bir anlayışla, varolan değerlere zarar vermeden sürdürülebilir.

3. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE EKOTURİZM FAALİYETLERİ

Ekoturizm kavramının benimsenmesi oldukça yenidir. Uluslar arası ekoturizm yılı nedeniyle uluslar arası kuruluşlar ekoturizm kavramını turistlerin ana amacının doğayı gözetmek ve takdir etmenin oluşturduğu doğal çevre ve kültürel miras üzerinde en az etki yaratan ve değerlerin korunmasına katkıda bulunan bütün turizm türlerine yansıtılmak için kullanmaya karar vermiştir.¹⁴

3.1 DÜNYADA EKOTURİZM FAALİYETLERİ

Dünyadaki gelişmelerde de ekoturizm oldukça kabul gören aktiviteler arasına girmiştir ki; 2002 yılı Dünya Turizm Örgütü tarafından ekoturizm yılı olarak ilan edilmiştir. Dünya Turizm Örgütüncü 2002 yılını

¹³ www.novias.com.tr/eko.htm (24-6-2003)

¹⁴ Mehmet Bakırcı, (2002), "Eko turizm", İkinci Turizm Şurası Bildiriler, Turizm Bakanlığı, Cilt.II, Ankara, s.247

Dünya Ekoturizm Yılı olarak ilan etmesinde; ekoturizmin büyük oranda ekonomik gelişme potansiyeline sahip alanlarda giderek artan bir önem kazanması ve aynı zamanda da ekoturizmin iyi planlandığı, geliştirildiği ve idare edildiği takdirde doğal çevrenin korunması için güçlü bir araç olma özelliği arz etmesi nedenleri önemli bir rol oynamıştır.

Dünyadaki hızlı gelişmeler gösteriyor ki geleneksel destinasyonlarla (deniz-kum-güneş) uzaklaşma görülmekte ve turist profili değişmektedir. Bu yeni profilde ekoturist olarak adlandırılan kitlenin 35-54 yaş grubunda, yüksek eğitilmiş, ortanın üzerinde geliri olan, doğa, kültür ve gastronomiye ilgi duyan kişiler olduğu yapılan istatistiklerde ortaya konulmuştur. Ekoturizm pazarının giderek büyüdüğü 90'lı yıllarda, 43 milyon Amerikalının ekoturizm faaliyetine katıldığı, Yunanistan'a gelen 3 milyon İngiliz turistin %19'unun ekoturist olduğu, Fransa'da yılda 15 milyon kişinin trekking yaptığı belirlenmiş, ayrıca Avrupa ülkelerinin pek çoğunun ülke turizmi için ayırdıkları payın önemli bir kısmının bu amaca yönelik harcadığı yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır.¹

3.2 TÜRKİYE'DE EKOTURİZM FAALİYETLERİ

Türkiye, yaklaşık 8000 km. uzunluğunda sahilleri, çeşitli uygarlıklardan kalan eşsiz kültür hazineleri, doğa güzellikleri ve iklim farklılıkları ile büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Ayrıca dağları, yaylaları, mağaraları, akarsuian, gölleri, termal kaynakları ile çok geniş bir turizm yelpazesini bünyesinde barındıran bir turistik ülke olarak dikkati çekmektedir. Turizm Bakanlığı turizm ürünlerini çeşitlendirmeyi ve kıyı alanları üzerindeki baskıları azaltacak ve turizm sosyo-ekonomik faydalarını daha az gelişmiş bölgelere dağıtacak şekilde tatilleri yaymayı amaçlayan bir politika ortaya koymaktadır. Turizm bakanlığı ekoturizmi; Yayla turizmi, ornitoloji (kuş gözetleme) fotosafari, çiftlik turizmi, botanik (bitki inceleme)

¹⁵ www.turcev.org (24.06.2003)

turizmi, kamp- karavan turizmi, mağara Turizmi başlıkları altında ele almıştır.¹⁶ Bu ekoturizm türlerinin geliştirilmesine yönelik aşağıdaki projeler geliştirilmiştir.¹⁷

a. Mavi Bayrak Projesi:

Türkiye, yeterli yüzme suyu kalitesi ve plaj/ marina hizmetleri açısından genel çevre standartlarının izlenmesini sağlamak amacıyla uluslar arası Mavi Bayrak Kampanyasına katılmaktadır.

b. Atak Projesi:

1989 yılında Turizm Bakanlığı Ege ve Akdeniz kıyılarındaki ilçelerin ve köylerin yer alındığı 2000 km kıyı şeridi kapsayan projeyi başlatmıştır. Proje ile ilk önce altyapı eksikliklerini düzeltmek, daha sonra yeni kıyı yönetim yöntemlerini tanımlamak amacı ile tasarlanmıştır. Bugün Çeşme-Ala çatı atık su şebeke inşaatı ve bu havzaya içme suyu temini amacı ile havzadaki ildir yer altı su kaynaklarının deniz suyundan korunması için geçirimsiz perde inşaatı çalışmaları sürdürmektedir. Ayrıca Alanya-Avsallar ve Kaş atık su arıtma tesisi, deniz deşarjı ve kollektör hattı inşaatı devam etmektedir.

c. Diğer Projeler:

Belek yönetim planı, dağ-doğa yürüyüşü projesi (trekking), yayla turizmi projesi, akarsu turizmi (kano-rafting) projesi, bisiklet tur güzergahlarının belirlenmesi-geliştirilmesi projesi, atlı doğa yürüyüşü projesi, mağara turizmi projesi, sportif olta balıkçılığı, kuş gözlemciliği (ornitoloji) ve botanik (bitki inceleme) projesi şeklinde sıralanabilir.

¹⁶ Çağatay ve Diğerleri ön.ver. 204

¹⁷ Bakırcı, Ön.ver. s. 244

4. KAPIDAĞ YARIMADASI'NIN TURİZM MERKEZİ ERDEK VE EKOTURİZM

Kapıdağ; Marmara Denizi'nin güney kıyısı ortasında, küçük Asya'ya 1500 m kalınlığında dar ve kısa bir tombolo ile bağlı, 300 km²'lik üçgen şeklinde bir yarımadadır. Kubbeyi andıran bir görünüşü olan yarımadanın kuzey ve batı yamaçları oldukça dikdir. Özellikle kuzey kıyıları çok girintili çıkıntılıdır. Üzerinde Dedebayırı (Kurtkaya), Ademkaya (Damkaya), Klapsi ve Çavlı adları ile anılan, yükseklikleri 600-803 m arasında değişen tepeler vardır. Bunların en yükseği doğuda bulunan Dedebayırı (803 m) ile onun batısındaki Ademkaya birbirine çok yakındır.¹⁸

Yarımadanın doğu batı ve güney kısımlarında bağlar, çoğu yazın kuruyan ince derelerin aktığı zeytin ve diğer meyve bahçeleri ile kaplı genişçe vadiler vardır. Yüksek kısımlar ormanlarla örtülüdür. Bu ormanlardaki ağaçların çoğunu kestane, meşe ve kızılğaç teşkil etmektedir. Az miktarda çama rastlanmaktadır.

Kapıdağ Yarımadası'nı ve diğer adaları güneydeki kıyından ayıran deniz çok sığ olup en fazla 40-50 m derinliktedir. Yarımadayı karaya bağlayan kordon granit serinin normal jeolojik sınırı içinde bulunmaktadır. Kapıdağ ve adalar güneydeki kıyıya bağlı eski bir kıt'anın bugün su üstünde kalmış parçalarıdır.

Bugün Erdek İlçesinin sınırları içinde kalan bölgede tarih boyunca kyzikos, Arteka, prokonessos isminde üç site şehir devletinin bulunduğu ünlü tarihçi Herodot'un eserlerinden öğrenmekteyiz. Tarihi şehir kalıntılarıyla Kyzikos görülecek önemli yerlerden biridir. Buraya Belkis Harabeleri de denmektedir. Özellikle Roma Dönemi eserleri yer almaktadır. Adrianus Tapınağı harabeleri, Belkus sarayı denilen Anfiteatr kalıntısı ve Tiyatro yeri bugün görülecek en önemli kalıntılardır.¹⁹

¹⁸ www.2001kapidag.com (23.06.2003)

¹⁹ Sait Evliyaoğlu, (1988), Türkiye Turizm Coğrafyası, Ankara: Ofset Matbaacılık, s. 144

4.1 ERDEK HAKKINDA GENEL TURİZM BİLGİLERİ

Erdek; Marmara Bölgesinde, Marmara denizine doğru uzanan Kapıdağ Yarımadası'nda Erdek Körfezi'ndedir. Eski adı Arktonnesos olan Kapıdağ Yarımadası ile kuzey ve batı çevresindeki Marmara, Paşalimanı, Türkeli(Avşa), Ekinlik Adalarından ve diğer küçük adalardan oluşmaktadır. *

a.Coğrafi Konumu:

İlçenin güney doğusunda 350 m. genişliğinde ve 25 m. yüksekliğinde boyun şeklinde bir berzahla Kapıdağ'na bağlı bulunan, en eski adı Melanos Burnu olan Seyitgazi Tepesi (103 m.) ve bunun 800 m. güneybatısında en yüksek noktası 45 m.'ye erişen, bütünü ile taşlık ve ağaçsız Tavşan Adası, kasabanın karşısında kıydan 250 m. uzakta küçük ve tarihi Zeytin Adası vardır.

Yarımadanın en yüksek yeri Dede Bayırı Zirvesi(eski adı Dindimon) 803 m.'dir.306.3 metrekare yüzölçümüne sahip olan Erdek'in denizden yüksekliği 0-10 metredir.

Uzun bir kıyıya sahip olan Erdek'in sahilleri genelde kumsal ve doğal bir plajdır. Kapıdağ Yarımadası ormanlarla kaplı olup, bütünüyle av koruma sahasıdır. Her türlü avlanma faaliyeti yasaklanmıştır.

İlçede ve çevresinde genelde yöre iklimine uygun her çeşit meyve ve sebze yetiştirilmektedir. Kapıdağ ormanlarının bir kısmını teşkil eden Kestane Ağaçlarından bol miktarda, bir orman meyvesi olan kestane toplanmaktadır. Erdek ve çevresi bol miktarda Zeytin Ağaçlarıyla kaplıdır. Zeytincilik yörenin önemli bir gelir kaynağıdır. Genelde sofralık zeytin (sele,salamura,çizme, ve kırma) ile zeytinyağı üretimi yapılmaktadır. Erdek ve çevresi ılıman bir iklime sahiptir.

* Erdek'le ilgili bilgiler Erdek Turizm Danışma Müdürlüğü'nden alınmıştır

b. Tarihi Yerler:

Erdek, tarihte Artake adıyla tanınmaktadır. Bu isimlere bakarak ilçenin Sitler tarafından kurulduğu söylenebilir. Artake, Sitlerin efsanevi krallarından biridir.

Tarih çağlarında Artake'den ilk söz eden Herodotos olmuştur. Artake İ.Ö. VII nci yüzyıl başında Miletoslular tarafından kolonize edilmiş, İ.Ö. 361 yılından evvel bütün Kapıdağı ile birlikte Kyzikos egemenliğine girmiştir. Helenistik Çağ boyunca sürekli olarak yükselip parlayan Kyzikos'un yanında gittikçe önemini yitiren Artake, bu sitenin bir dış mahallesi veya köyü durumuna düşmüştür. Bütün Roma Çağı boyunca silik ve önemsiz kalan Artake, Bizans Çağıyla beraber limanlan ihmal edilen, depremlerle yıkılan ve binalarının taşları yağma edilen Kyzikos'un gerilemesiyle gelişmeye başlamış ise de en ileri günlerinde bile komşusu Kyzikos'un ününe ve büyüklüğüne erişememiştir.

Tarihçi Heradot Erdek'in iktisadi durumunu ele alarak üzümünü, şarabını, zeytin ve zeytinyağını methetmiştir. Heradot vaktiyle burada büyük bir liman bulunduğunu ve bir tersane olduğunu da kaydeder.

Artake, 1339 yılında Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa tarafından fethedilip Türk egemenliğine geçmiştir.

Artake Türk hakimiyetine girdikten sonra uzun bir süre Galata Kazasına bağlı bulunan Kapıdağı'na ait bir köy olarak kalmış, oldukça yavaş bir gelişme ile XX. Yüzyılın başındaki durumuna gelmiştir. 1907 yılında Karesi Sancağına bağlanmıştır.

Cumhuriyet Döneminde Erdek 1926 yılında Bandırma'ya bağlı bir nahiye haline düşmüş fakat 1928 yılında yeniden Balıkesir'e bağlı bir ilçe haline gelmiştir.

1) Kyzikos (Balkıs):

Erdek'e 9 km. deki Kyzikos bir ören yeridir. Tarih boyunca Erdek İlçesi içinde gelişen en büyük uygarlık merkezi olan Kyzikos şimdi Belkız veya Balkız denilen Kapıdağı'nın anakara ile birleştiği düzlükte ve bu düzlüğün kuzeyindeki yamaçlarda yer almıştır.

Bugünkü bilgimizle Kyzikos'da yaşayan en eski insanlar olarak Dolionlar'ı tanıyoruz. Dolionlar eski adı Kocaçay (Gönen) ile yine uzak geçmişteki adı Rindakos olan Atranos Çayı (Mustafakemalpaşa) arasındaki bölgede oturlardı. Telsalya'dan gelip Kapıdağın güneyine yerleşen Dolionlar tarafından kurulan şehir, ilk kralları Kyzikos'un ismini almıştır.

Kral Kyzikos'un genç yaşta ölümünden bir süre sonra Boiotya'dan sürülen Pelagoslar Kyzikos'u işgal etmişler ve buradaki egemenlikleri Miletos Kolonizasyonuna kadar sürmüştür. İona sitelerinin en önemlilerinden biri olan Miletos(Söke-Balat Köyü), güçlü deniz filoları ile Karadeniz'e geçerken uğradıkları Kyzikos'u da ele geçirmişlerdir(yaklaşık M.Ö. VII. Yüzyıl). Kyzikos daha sonraları Lidia, Pers, İsparta, Pers egemenliğinde kalmış ve M.Ö. 364 yılında Pers boyunduruğunu atan şehir bir süre sonra Atina'nın hegemonyasından da kurtularak hürriyetine kavuşmuştur.

Büyük İskender ve onun ölümünden sonra çevreye hakim olan Bergamos daha sonra da Roma ile iyi ilişkiler kuran Kyzikos'un parlak tarihi İmparator Constantinus'un 324 yılında Bizantion'u Doğu Roma'nın başkenti yapınca tersine dönmüştür. Gittikçe parlayan Bizans'ın yanında Kyzikos önce donuklaşmış, sonra yavaş yavaş sönmüştür.

Ayrıca güneyden Bizans'a gelen bütün akınlar Kyzikos'dan geçerek onun yıkılışını çabuklaştırmıştır.

Kyzikos bugün berzahı kaplayan ve kısmen Arkton Oros(Ayı Dağı) denen yüksekliğin eteklerine yaslanan yemyeşil bir ağaçlıktan ibarettir.

Dikenli dikensiz bodur bitkilerin, sarmaşıkların örtemediği yıkık surlar, kuleler yer yer kendini göstermekte ve özellikle düzlüğün tepelerle

birleştigi bölgede, Kleite Boğazı başında Anfiteatr'ın yüksek duvarları büyük bir medeniyetin son ve mahzun kalıntıları halinde yükselmektedir. Arkada Kapıdağı'nın (Dindimon) zaman zaman bulutlara karışan yüksek ve vahşi tepeleri bir yanda, Bandırma Körfezinin masmavi, öbür yanda Erdek Körfezinin ışıltılı suları görünümü çevrelemektedir.

Bu bölgede dolaşıldığı zaman ilk bakışta eski duvarlardan başka bazı dehliz, dalgakıran ve kapı kalıntılarına da rastlanmakta ise de bunların hepsi ya hemen toprak düzeyinde ya da yer altındadır. Bugünkü izlerle eski bilgiler karşılaştırıldığı zaman Kyzikos şehrinin belli başlı bölgeleri belirlenebilmektedir.

Asıl şehrin berzahın düzlük kısmında yer aldığı ve batıya doğru geliştiği, geri kalan binalarla Akropolis'in de şehrin kuzeyinde, şimdiki Hamamlı Köyünün altındaki tepelerde bulunduğu, Erdek tarafındaki ovada, yani Hadrianus tapınağı çevresinde son devirlere ait bir varoşun oluştuğu bellidir. Dünyanın 8 harikası arasında yer alan Kyzkos'taki Hadrianus Tapınağının da imparator Hadrianus adına Kyzkoslu mimarlar tarafından yapıldığı tarihi kayıtlarda yer almaktadır. Dünyanın en büyük tapınağı olarak bilinen Hadrianus tapınağı aynı dönemde Atinada inşa edilen Zeus tapınağından çok daha ihtişamlıdır. Bu da o dönemde Kyzkos'un Atinadan bile daha önde gelen bir kent olduğunu ortaya koymaktadır.²⁰

Bununla birlikte, şehrin bu hudutları dışına da taşıdığı veya hiç olmazsa tek tük binaların çevreye serpilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Kyzikos Şehri kıyıları içinde otomobil hatta araba işleyecek yollar az olduğundan ve bir vasıta gezilse bile birbirine oldukça yakın, aynı zamanda taş ve çakıllarla çevrili bulunan yıkılarda sık sık arasından inip binmek gerekeceğinden kalıntıları yaya dolaşmak gerekir.

u)Seyitgazi Tepesi:

Erdek'in güneydoğusundaki konik ve küçük yarımada Seyitgazi ismi verilmiştir. Tepenin üstünde küçük bir kilisenin temelleri bulunmaktadır. Tepenin üstündeki kilise temellerinin beş on metre doğusunda yarım yuvarlak ve bir metre yüksekliğinde kuru duvardan yapılmış bir adak yeri mevcuttur. Halk arasında Seyitgazi'nin Türbesi olarak tanınan bu yerde bir çok elbise parçaları, çocuk giyim eşyası ve yarı yanmış mumlar göze çarpar. Halk, bu türbeye bir şey adayanların dileklerine kavuşacaklarına, çocuksuz kadınların çocuk sahibi olacaklarına inanmaktadır.

Erdek başlı başına bir turizm merkezi olmakla birlikte Kapıdağ Yarımadası'nda gezip görülecek birçok kıyı köyleri yanında doğal ve kültürel değerleri olan yerler bulunmaktadır. Gerek ekoturizm, gerekse diğer turizm türleri açısından değerlendirilebilecek yerler aşağıda verilmektedir.

Küçük köyleri, zengin bitki örtüsü ve ıssız koylarıyla Kapıdağ Yarımadası turistlere inanılmaz güzellikler sunmaktadır. Otomobil veya bisikletle yapılabilecek bir turda çıkış noktası yarımadaı ana karaya bağlayan noktada bulunan Aşağa yapıcı köyü olabilir. Kyzikos antik kenti kalıntıları ve akropolü için Hamamlı köyü iyi bir ziyaret mekanıdır. (Kyzikos ile ilgili bilgi yukarıda verilmiştir.) Yarımadanın doğu sahilleri, birbiri ardına sıralanmış küçük tatil beldeleriyle doludur. Tatlısu, Yukarı Yapıcı, Çakıl bunlar arasında yer almaktadır. Tatlısu'da nitelikli otel, pansiyon ve lokanta bulunmaktadır²¹

Yukarı Yapıcı'yı geçtikten Kirazlı manastırı'na ulaşılır. 1923 yılına kadar işlevini sürdüren Panagia Theotokos manastırın anayoldan 17 km uzaklıkta olup, bugün Kirazlı manastırın diye anılmaktadır. Doksan odası ve içinde bir kilise bulunan manastır kalıntıları sık bitki örtüsü arasına sıkışmış durumda karşımıza çıkmaktadır. Yarımadanın doğu sahilinde Kestanelik'ten

²¹ www.balikesir.aen.tr/ik-e/erdek.asp. 30.6.2003

sonra son yerleşim yeri olan Çakıl köyü geçilerek kuzey sahillerine ulaşılmaktadır. Bu noktada ilk durak Çay ağzıdır.

Çayağzı'nda yıllar önce Rumların ve yerli Manavların birlikte yaşadıkları, ama günümüzde yalnız Selanik'ten gelen göçmenlerin olduğu şirin bir beldedir.

Bir döneme tanıklık eden eski evlerin çoğu yıpranmış olsa da, tipik mimari özellikleri görülmektedir. Yüksek tepelerden ve sokak aralarından bakınca çok güzel bir tablo görülür. Çevrenin koyuları hâlâ Rumca adları ile anılmaktadır. Draça, Büyük ve Küçük Kakıskala, Burkiki ve başkaları. Güney sahillerimizi aratmayacak güzellikte koyular sıralanmaktadır.

Kaptdağ yarımadası'ndaki 18 köy arasında örnek köy sayılan Çayağzı'nda; balıkçılık, zeytincilik ve ipekböceği yetiştiriciliği de yapılıyor. Yeşil ve mavinin el değmemiş doğası ve sıcakkanlı insanları eko turizm için ideal bir ortam sunmaktadır.

Çayağzı çıkışından sonra yer alan Ballıpınar da(eski adı Kocaburgaz), eski bir rum yerleşim yeridir. Daracık sokakları, ahşap evleri ve yıkık kilisesi, köy içinde yapılacak bir gezintiden akılda kalacaklar olacaktır.

Kocaburgaz-Ormanlı arası yol kimi zaman sık bitki örtüsü ve ormanlarla kaplı tepelerden geçmektedir. Birbirinden güzel koyuları vardır. Turan köyü de bu koyulardan birine saklanmış gibidir. Yol üzerinde olan ve kolaylıkla ulaşılabilen Ocaklar, Narlı, İlhanlar ve Doğanlar gibi yerleşim yerleri de turizm amaçlı kullanımlara uygun mekanlar olarak dikkati çekmektedir.

4.2 ERDEK VE ÇEVRESİNİN EKOTURİZM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

M.Ö. V. Yüzyıldan günümüze doğal, tarihi, kültürel ve sosyal değerleri ile yüzyıllar boyu insanların ilgisini çekmiş olan Kapıdağ Yarımadası, tüm yönleriyle turizme kazandırılarak daha da geliştirilmesi gereken önemli bir turistik yerdir. 1950 Yıllarında iç turizm hareketlerinin odak noktası haline gelen yarımada, turistik cazibe noktası olma özelliğini 1980 sonrası önemli ölçüde yitirmiştir. 1980 sonrası Türkiye'nin turizm politikalarında yapılan değişiklikler nedeniyle Akdeniz ve Ege Bölgesi kıyılarına yapılan alt yapı ve sağlanan geniş kredi ve teşvik imkanları gerek yatırımcıların, yatırımlar sonrası gerekse turistlerin ilgisini buralara kaydırmıştır. Bu bölgede turizm sezonunun 2-3 ay gibi oldukça kısa olması yatırımcıları 6-9 ay gibi uzun yaz sezonuna sahip Akdeniz ve Ege Kıyılarında yatırım yapmaya yöneltmiştir. Bu durum doğal olarak Erdek ve Kapıdağ Yarımadası'na olan yatırımcı ilgisini azaltmaktadır. Yine hızla artan ikinci konutlar ve bağlı olarak şehir görüntüsünü andıran yoğun yapılaşmalar yanında mevcut tesislerin fiziksel yapı itibarıyla gelen turistlerin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmaları, hizmet kalitesinin istenen ve özlenen düzeyde olmaması gibi ana sorunlar yanında daha sayılabilecek bir çok faktör Erdek başta olmak üzere Kapıdağ Yarımadası'nı turistik cazibe merkezi olmaktan önemli ölçüde uzaklaştırmıştır.

Yöreyle olan turistik faaliyetlerin yoğunluğu ve turizm türleri açısından ele alındığında Kapıdağ Yarımadası'nın deniz turizmi ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Oysa Kapıdağ doğal veriler, tarihi ve kültürel değerleriyle oldukça zengin bir yarımadadır. Yukarıda ifade edilen sorunlar kadar önemli bir diğer konu ise tanıtına ve pazarlama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir çok turistik değeri bünyesinde barındıran bir destinasyonu yeterince yut içinde ve yurt dışında tanıtamamak çok büyük bir sorundur.

Çünkü, tanıtılmayan ve tanınmayan bir destinasyon bilinemez, bilinmeyen bir turistik veri ise talep yaratamaz.

Kapıdağ Yarımadasının özellikle orta ve kuzey bölgelerindeki yoğun orman alanları doğa yürüyüşleri için ideal mekanlardır. Yarımadaının kuzey kıyılarının yoğun girinti ve çıkıntılı yapısı buraları rüzgar sörfü ve yamaç paraşütü için ideal alanlar haline getirmektedir.

Erdek başta olmak üzere İlhanlar, Doğanlar, Ormanlı ve Kocaburgaz beldeleri kampçılık aktivitelerine uygun destinasyonlardır. Dinlenme parkurlarının bulunduğu orman içlerinde atlı doğa yürüyüşleri turistlerin ilgisini çekebilecek alanlardır. Ulaşılabilecek tüm Kapıdağ Yarımadası'nda yer alan alanlara jeep safari turları düzenlenebilir. Jeep safari turları doğa yürüyüşleri, piknik ve kısa süreli kamp aktiviteleri ile desteklenebilirse daha ilgi çekici olabilecektir.

Foto safari, fauna ve flora turları ilgi alanlarına göre tüm Kapıdağ Yarımadası'nda gerçekleştirilebilir. İlhanlar, Karşıyaka kıyıları başta olmak üzere tüm kıyılarda balıkçılık yapılabilmektedir. Kapıdağ Yarımadası başta domuz avcılığı olmak üzere av turizmi içinde imkanlar sunmaktadır. Havasının güzelliği, serinliği (bilhassa yaz akşamlarının serin olması), bol oksijen taşıması astım gibi hastalıklar için rahatlatıcı ve iyileştirici imkanlar sunmaktadır. Yani buralardan sağlık amaçlı yararlanabilmektedir.

Kapıdağ Yarımadası'nda bazı dönemlerde dalışlar yasaklansa da Güzelce ile Değirmen Burnu arası, Gün doğdu limanı doğusu ile Osmanlı Burnu, Akça Ada çevresi ile Erdek çevresinde dalışlar yapılabilmektedir²². Bu alanlar denizaltı güzellikleri ve batıklar açısından oldukça zengin alanlardır.

Erdek ve çevresinin doğal ve sosyo-kültürel değerlerini ekoturizm bağlamında turizmin hizmetine sunarken, buraların taşıma kapasitesinin

öncelikle ele alınması, incelenmesi ve süratle sonuçlandırılması gerekir. Çünkü; turistik bölgelerin taşıma kapasiteleri desteklenen turizm türüne bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. O nedenle turizm bölgesindeki turizm gelişiminin dünü, bu günü ve yapılan tahminlerle gelecekteki gelişme eğiliminin yönü belirlenmelidir. Bu belirlemeler Turizm planlamasında stratejik kararların alınmasına da yardım edecektir. Bu yaklaşımla taşıma kapasitelerinin sınırlarının aşılmaması sağlanacağı için uzun vade de bölgenin çekiciliğini yitirmemesi de sağlanmış olacaktır.²³ Yoksa gelir getirici etkisi ön plana çıkarılarak yapılacak ekoturizm faaliyetleri bir süre sonra kapasitenin aşılması veya kapasitenin yanlış kullanımı gibi nedenlerle ortaya çıkaracak çevre sorunları nedeniyle turizmin kendini yaratan ana unsurları tahrip eden, yıkan ve yok eden bir yapıyı yaratabilecektir. O nedenle Erdek ve Çevresinde yoğun bir ekoturizm faaliyetlerine girilmek ve farklı turizm türlerine yönelinerek, turizm tüm yıla yayılmak isteniyorsa; mutlaka yöreni turizm envanterinin ve taşıma kapasitesinin ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Kalabalıklaşma genelde turizm merkezlerinin en önemli sorunudur. Bu yüzden çeşitli rekreasyon alanları ve turizm merkezleri için çeşitli taşıma kapasiteleri karşımıza çıkmaktadır. Özellikle turizm faaliyetlerine olan talep artışı ile kullanılan kaynakların doyum noktasına ulaştığı fiziksel kapasite, çevrenin bozulmaya başladığı çevresel kapasite ve ziyaretçilerin artık alandan zevk almaya yitirdiği psikolojik kapasite dikkate alınmalıdır.²⁴ Tüm bunları kesin olarak belirlemek ve sayılarla ifade etmek güç olsa da taşıma kapasitesi aşıldığında meydana gelen çevresel tahribat birçok yönden hızla kendisini gösterecektir. Bu nedenle bu yerlerin ekoturizm açısından taşıma kapasitelerinin belirlenmesine yönelik çalışmalara hız verilmesi gerekir. İlk aşamada turist sayıları ve turist davranışlarının izlenmelidir. Erdek ve çevresine yani, Kapıdağ Yarımadası'na yönelecek olan ekoturizm

²³ Orhan İçöz, Turgut Var ve İBRAHİM İlhan. (2002), **Turizm Planlaması**, Ankara: Turhan kitabevi, s. 50

²⁴ Nazmiye Özgüç, (1998), **Turizm Coğrafyası**, İstanbul: Çantay Kitabevi, s. 195

faaliyetlerinin artması ile gerekli önlemlerin alınması geciktiğinde ve/veya geciktirildiğinde organik ve ambalaj atıkların yol açtığı kirlenmeler gibi çevresel kirlenmeler hızla gündeme gelecektir. Bu bağlamda unutulmaması gereken nokta doğal ve sosyo-kültürel değerlere kontrollü ekoturizmin kontrolsüz kitle turizminden daha az zarar vereceği gerçeğidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Erdek ve çevresi eşsiz güzellikleri ve doğası turizme kazandırılmalıdır. Bu güzellikler günübirlik tesisler ve gezilerle desteklenmeli ve değerlendirilmelidir. Köylerin doğal güzelliklerinin yanı sıra köy halkının özgün yaşam tarzı yabancı turistler açısından değerlendirilmelidir. Kapıdağ Yarımadası'nın belli bölgeleri düzenlenerek, buralara piknik, konaklama ve gezi amaçlı turlar düzenlenmelidir. Mesire yerleri canlandırılmalı birinci sınıf hizmet veren tesislere kavuşturulmalıdır,

Turizm profesyonellerini, yerel yönetimleri ve yöneticileri, kamuoyunu ekoturizm konusunda bilgilendirmek, turizmin çevreye potansiyel zararları konusunda bilinçlendirmek ve eğitmek gerekir. Bu bölgede olan ve/veya faaliyet gösteren tur operatörleri ve seyahat acentelerinin faaliyetlerini çevreyle barışık turizm perspektifiyle değerlendirmek, ekolojik tur faaliyetlerini desteklemek ve tanıtmak; bu amaçla her yıl konaklama tesisleri ve seyahat işletmelerini izleyerek çevreci davranışları ödül ve benzeri mekanizmalarla desteklemek yararlı olacaktır.

Ekoturizm konusunda ulusal ve uluslar arası diğer ekoturizm ve çevre örgütleriyle işbirliği yapmak, özellikle bu alanda daha fazla tecrübeye sahip yabancı sivil toplum kuruluşlarının birikimlerini paylaşmak ve Kapıdağ Yarımadası'ndaki olanakları onlara tanıtmak gerekir.

Yerel yönetimlerle işbirliği yaparak bölge halkları arasında ekoturizm bilincini oluşturmak, halkın turizme aktif katılımını ve turizmden daha fazla pay almasını sağlayacak profesyonel anlamda ev

pansiyonculuğunu geliştirmeye yönelik çalışmalara hız verilmelidir. Ayrıca yöre halkının kendi ürünlerini pazarlayarak turizmden daha fazla gelir elde etmesine yönelik projeler geliştirilmelidir. Erdek; konaklama ve eğlence merkezi olarak bırakılıp, mevcut tesisler günün şartlarına göre iyileştirilip, ayrıca yeni ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikli tesisler kazandırılarak buradan çevresine günü birlik nitelikli eko turlar düzenlenebilir. Böylece yakın çevreninde doğal yapısının bozulması engellenerek yapılaşmanın önüne geçilmiş olacaktır. Diğer önerileri şöyle sıralayabiliriz:

- Erdek ve çevresindeki bitki ve hayvan topluluklarının uzman kişilerce tespit edilmeli ve bu tür çabalar hızlandırılmalıdır.
- Erdek ve çevresinin ekoturizm haritası hazırlanarak turizm envanteri ve bu bölgenin taşıma kapasitesi ortaya çıkarılmalıdır.
- Kapıdağ'daki bitkisel çeşitliliğin izlenmesi, kuş gözlemleme ve av turizmi gibi aktiviteler desteklenmeli bu alanda hizmet verecek organizasyonlar yapılmalıdır.
- Bu yöredeki ekoturizm faaliyetlerinin basın ve yayın yoluyla tanıtımının sağlanması gerekir.
- Doğa turları yapan acentalarla iş birliği yapmak, bu acentaların yöre hakkında tavsiyelerini dikkate almak gerekir. Bu tür turları yapan acentaların Erdek'te kurulmasını veya şube açmalarını teşvik etmek gerekmektedir.
- Kapıdağ yarımadasında ekolojik tahribata ilişkin araştırmalar yaparak gerekli önlemleri almak gerekir.
- Turizm sektöründe faaliyet gösteren tüm kişi ve kuruluşların çevreci ve doğa dostu davranış ve tüketim alışkanlıklarının gelişmesi için yönlendirici ve özendirici çalışmalar yapılmalıdır.
- Gezilen veya kamp yapılan yerlerde belirlenmiş gezi rotaları varsa, bunlara kesinlikle uymak, tecrübeli doğa rehberinin çalıştırılarak onların uyarı ve yol göstericiliğine uyulması sağlanmalıdır.
- Gezi faaliyeti sırasında çevreye hiçbir şekilde atık bırakılmamalı ve doğada silinemeyecek izler bırakmamasına özen gösterilmelidir.

- Özellikle nesli tehlikede bulunan hayvanların bulunduğu bölgelerde gürültü,vb. kirlilik yaratmamaya özen gösterilmelidir

KAYNAKLAR

- Avcıkurt, Cevdet, (1997) **Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türk Turizmi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)**, Basılmamış Doktora Tezi, BAÜ, Sos. Bil. Ens., Balıkesir, s. 136
- Avcıkurt, Cevdet, (2003), **Turizm Sosyolojisi**, Balıkesir: Detay Yayıncılık.
- Bakırcı, Mehmet (2002) "Eko turizm", **İkinci Turizm Şurası Bildiriler, Cilt.II**, 12-14 Nisan 2002, Ankara: Turizm Bakanlığı.
- Barnes lan ,Pamela Barnes (1993), " Tourism Policy in the European Comminty", **Tourism in Europa:Structures and Developments**. C.A.B.International, Wallingford.
- Erdek'le ilgili bilgiler Erdek Turizm Danışma Müdürlüğü'nden alınmıştır
- Ertüzün, Reşit Mahzar (1965), **Kapıdağ Yarımadası ve Çevresindeki Adalar**, Ankara: Türkiye Ticaret Odaları Matbaası.
- Evlıyaoğlu, Sait, (1988), **Türkiye Turizm Coğrafyası**, , Ankara: Ofset Matbaacılık
- Inskeep, Edvard, (1991) **Tourism Planning;an İntegrated and sustainable Development Aproach**, New York: van Nosrand Reinhold
- İçöz , Orhan, Turgut Var ve İbrahim İlhan, (2002), **Turizm Planlaması**, Ankara: Turhan kitabevi,
- Kahraman, Nüzhet, Oğuz Türkay, (2004), **Turizm ve Çevre**, Ankara: Detay Yayıncılık. **Kyzkos ERDEK**, (2004), İzmir: Erdek Belediye Başkanlığı Yayını.
- May, Vincent, (1991) **Tourism, Environment and Development**, Tourism Management, 12 (2)
- Özgüç, Nazmiye (1998), **Turizm Coğrafyası**,, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Öztürk ,Yüksel , irfan Yazıcıoğlu, (2002), "Gelişmekte olan ülkeler için Alternatif Turizm FaaliyetleriÜzerine Teorik Bir **Çalışma**",**Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, Gazi Üni. Tic.ve Tur. EĞİTİM Fak. Yayını, Ankara.
- Turizm Bakanlığı.(1999), **Turizm Terimler Sözlüğü**, Ankara.

Turizm Bakanlığı (2003), **Türkiye'nin Turizm Değerleri I**, Ankara.

TÜRSAB Dergisi, Sayı 219, Mayıs 2002, İstanbul

TÜRSAB Dergisi, Sayı 223, Eylül 2002, İstanbul

Usta, Öcal, (2001), **Genel Turizm**, İzmir: Anadolu Matbaacılık .

www.maximumbilgi.com/dalgiclik/marmaravasak.htm (30.6.20039)

www.erdek.gen.tr (23.06.2003)

www.2001kapidag.com (23.06.2003)

www.turcev.org/mavibayrak7ekoturizm.htm (24.06.2003)

www.ceterisparibus.net/arsiv/s_akpinar.doc. (24.06.2003)

www.2001kapidag.com (24.06.2003)

www.novitas.com.tr/eko.htm (24-6-2003)

www.turcev.org (24.06.2003)

www.novitas.com.tr (28.06.2003)

www.turcev.org (28.06.2003)

www.balikesir.gen.tr/ilce/erdek.asp. 30.6.2003